

Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimine Yönelik Hazırlanmış Ders Kitaplarında Deyimlerin Kullanımı: Uludağ Türkçe Öğretim Seti (B1) Örneği

Idioms in Textbooks for Teaching Turkish as a Foreign Language: An Analysis of the Uludağ Turkish Teaching Set (B1)

Esra Merve Oğraş¹

Oğraş, E. M. (2025). Türkçenin yabancı dil olarak öğretimine yönelik hazırlanmış ders kitaplarında deyimlerin kullanımı: Uludağ Türkçe öğretim seti (B1) örneği. *Bezgek yabancılar Türkçe öğretimi dergisi*, 4(3), 214-232. <http://dx.doi.org/10.56987/bezgek.1741351>

Makale Hakkında

Geliş Tarihi: 13.07.2025
Kabul Tarihi: 28.08.2025
Yayın Tarihi: 15.09.2025

Anahtar Sözcükler

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi
Deyimler
Uludağ Türkçe öğretim ders kitabı

Öz

Deyimler, bir ulusun sahip olduğu görüşü, gelenek ve göreneklerini bir sonraki nesile aktaran kalıplaşmış ögelerdir. Dil öğretimi sürecinde kültür aktarımının önemini göz ardı etmek mümkün değildir. Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde amaç sadece dil bilgisiyle okuma, dinleme, yazma ve konuşma becerilerini öğretmek değil aynı zamanda kültürü, gelenek ve görenekleri de öğrenciye tanıtmak olmalıdır. Dil, kültürün ayrılmaz bir parçasıdır. Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi ile ilgili kullanılan ders kitaplarında deyimler önemli bir yer tutmaktadır. Bu bağlamda, çalışmanın amacı Türkçenin yabancı dil olarak öğretimine yönelik hazırlanmış B1 ders kitabında yer alan deyimleri incelemektir. Çalışma kapsamında Uludağ Türkçe Öğretim Seti B1 ders kitabı esas alınmış ve çalışmada doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Deyimler ve deyimlerin anlamı tablolarla gösterilmiştir. Çalışmada dinleme, okuma, yazma ve konuşma becerileri ile eşleştirme, tamamlama, işaretleme ve izleme gibi çeşitli etkinliklerde yer alan deyimler ele alınmıştır. Uludağ Türkçe Öğretim Seti B1 ders kitabında 121 deyim yer almaktadır. Tekrar edilen deyimler de dâhil edildiğinde ders kitabında toplam 188 deyim bulunmaktadır. İnceleme sonucunda “karar vermek, elde etmek, ziyaret etmek, yer almak, aklına gelmek, ortaya çıkmak, zorunda kalmak ve bir araya gelmek” deyimlerinin ders kitabında sıklıkla kullanıldığı belirlenmiştir. Uludağ Türkçe Öğretim Seti B1 ders kitabında en çok deyim kullanımının 3. ünite, en az deyim kullanımının ise 1. ünite olduğu saptanmıştır. Uludağ Türkçe Öğretim Seti B1 ders kitabında yeterli ölçüde deyim kullanıldığı söylenebilir.

Abstract

Idioms are fixed expressions that transmit a nation's worldview, traditions, and customs to future generations. In the process of language teaching, it is impossible to overlook the significance of cultural transmission. In teaching Turkish as a foreign language, the goal should not be limited to teaching grammar alongside reading, listening, writing, and speaking skills; it should also include introducing learners to Turkish culture, traditions, and customs. Since language is an inseparable part of culture, idioms occupy a significant place in textbooks designed for teaching Turkish as a foreign language. The aim of this study is to examine the idioms included in a B1-level textbook prepared for teaching Turkish as a foreign language. The research is based on the Uludağ Turkish Teaching Set - B1 textbook, and the document analysis method was employed. The idioms and their meanings were presented in tables, and the study focused on those appearing in activities related to listening, reading, writing, and speaking skills, including matching, completion, marking, and tracking tasks. The findings revealed that the textbook contains 121 idioms, which increase to a total of 188 when repeated idioms are also included. The most frequently used idioms were “karar vermek” (to make a decision), “elde

Article Info

Received: 13.07.2025
Accepted: 28.08.2025
Published: 15.09.2025

Keywords

Teaching Turkish as a foreign language
Idioms
Uludağ Turkish teaching textbook

¹ Bursa Uludağ Üniversitesi, Bursa, Türkiye. emerueogras@uludag.edu.tr

etmek” (to obtain), “ziyaret etmek” (to visit), “yer almak” (to take place), “aklına gelmek” (to come to mind), “ortaya çıkmak” (to emerge), “zorunda kalmak” (to be obliged), and “bir araya gelmek” (to gather). It was also determined that Unit 3 includes the highest number of idioms, whereas Unit 1 includes the fewest. Overall, it can be concluded that the Uludağ Turkish Teaching Set – B1 textbook contains a sufficient number of idioms for learners at this level.

Giriş

Dil, düşünce ve duyguları bildirmeye yarayan bir anlatım aracıdır. Bir ulusun kültürünün temel öğelerinden biri dildir. Dil, insanlar arasında bir iletişim aracı olmakla beraber aynı zamanda kültürü de geleceğe taşır. Kültürle dil arasında çok güçlü bir bağ vardır. “Kültür, tarihî toplumsal gelişim süreci içinde, yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmede, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünüdür” (TDK Türkçe Sözlük, 2009, s. 1282). İnsanı insan yapan temel unsurlardan biri dili kullanabilme yeteneğidir. Bir topluluğu millet yapan en önemli unsur ise kültürdür (Milosavljević ve Eroğlu, 2022, s. 27). Geçmişten günümüze tüm yaşanmışlıklar dile yansır, dil sayesinde bir ulusun kültürel hafızası inşa edilir. Böylece geçmiş bugüne, bugün de yarına bağlanır.

Dil öğretimi aynı zamanda kültür öğretimidir. Yabancı dil öğrenen kişiler dille birlikte o toplumun ananelerini, düşünce yapısını ve kültürünü öğrenmiş olurlar (Çakmak, 2019, s. 756). Bir dili, o dilin iklimi dâhilinde öğrenen hedef kitleler, o dilin ve kültürün meydana getirdiği maddi ve manevi mirasın da taşıyıcısı hâline gelirler (Alyılmaz, 2018, s. 2460). Dolayısıyla yabancı dil öğrenimini aynı zamanda yeni bir kültür edinimi olarak değerlendirmek de mümkündür. Öğrenme işlevler üzerinden gerçekleşir (Alyılmaz, 2003). Byram ve Morgan’a göre (1994) göre kültürel bağlamdan kopuk bir dil öğretimi başarıya ulaşamaz. Bu yüzden yabancı dil / ikinci dil öğrenenlerin mutlaka hedef dile ait kültürü de edinmesi gerekir (Alyılmaz, 2010). Türkçeyi öğrenen kişi aynı zamanda Türk örf ve âdetleri de öğrenir. Bu sebeple hangi yöntem kullanılırsa kullanılsın öğrenen kişiye dil unsurlarının yanında kültür unsurları da verilmelidir (Çangal, 2012, s. 13).

Kültür aktarımında ders kitaplarındaki metinlerin de çok büyük etkisi olduğunu söylemek mümkündür. Ders kitapları Türkçeyi yabancılara öğretirken, kültür aktarımı da bu kitaplar aracılığıyla gerçekleştirilir. Dili öğrenen bireyler, o dilin konuşulduğu kültüre ait olan gelenek ve göreneklere en iyi metinler aracılığıyla edinebilir. Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metninde hedef dile bağ kurulması adına, öğrencilere hedef dilin millî folklor unsurlarının öğretilmesinin gerektiği ifade edilmektedir. Böylelikle kültürlerarası farkındalığın, karşılıklı anlayışı ve sosyal uyumu artıracakları öngörülmektedir (CEFR, 2020).

Kültürel değerlerimizi en güzel aktaran sözlü unsurlardan biri deyimlerdir. Deyimler kültürün en somut taşıyıcı dil öğeleridir. Türkçe Sözlük deyim, “Genellikle gerçek anlamından az çok ayrı, ilgi çekici bir anlam taşıyan kalıplaşmış söz öbeği, tabir” olarak tanımlamaktadır (TDK Türkçe Sözlük, 2009, s. 517). Dilbilim Terimleri Sözlüğünde ise deyim, “Belli bir anlama gelmek üzere iki veya ikiden artık kelimedenden meydana gelmiş söz öbeği” olarak ifade edilmektedir (TDK Dilbilim Terimleri Sözlüğü, 1949, s. 57). Hamidov’a (2002, s. 831) göre deyimler Türk halkının en önemli servetidir. Konuşma ve yazı dilinde başvuru dil öğelerinden biri olan deyim, kullanılan dilin düşünsel anlamdaki yaratıcılığının da birer göstergesi niteliğindedir. Belli bir kavramı, duyguyu ya da durumu aktarmak için birden çok sözcüğün bir arada, seyrek olarak da tek bir sözcüğün yan anlamında kullanılmasıyla oluşan yapıya deyim denir (Aksan, 2007, s. 37). Deyimler, bir durumu, duyguyu ifade eden, genellikle kalıplaşmış bir yapıya sahip olan ve çoğunlukla birden çok sözcükten oluşan söz öbekleridir.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde sıkça başvuru dil deyim öğretimi, öğrencilerin hem kültürel hem de dile yönelik bakış açılarıyla bakmalarına imkân sağlar. Bu yüzden bir dil öğretiminde

başvurulması gereken yöntemlerden biri olan deyimler, öğretimde gerek kitaplar aracılığı ile gerekse de çeşitli görsel ve yazınsal aktarımlarla Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen bireylere ulaştırılmalıdır. Deyimler, duygu ve düşünceleri ifade etme açısından konuşma ve yazma öğretiminde; metinlerdeki söyleyişleri daha cazip, anlamlı hâle getirmeleri bakımından dinleme ve okuma öğretiminde kullanılabilecek dil malzemeleridir.

Yabancı dil öğrenen bireylerin söz varlığının genişlemesiyle anlama ve anlatma becerilerinin gelişmesi arasında bir bağlantı olduğunu söylemek mümkündür. Bu sebeple deyimlerin öğrenilmesinin bu beceriler üzerinde olumlu etkisi bulunmaktadır.

Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metninde;

Genel sözlü etkileşim bölümünde B1 seviyesine ait kazanım şu şekilde bulunmaktadır:

Seyahatte ortaya çıkması muhtemel birçok durumla başa çıkabilmek için çok çeşitli basit dil yapılarından yararlanabilir. Aşına olduğu konularda hazırlıksız olarak karşılıklı konuşmaya katılabilir ve kişisel ilgi alanına giren veya günlük yaşamla ilgili (ör. aile, hobiler, iş, seyahat ve güncel olaylar) aşına olduğu konularda şahsi görüşlerini ifade edebilir ve bilgi alışverişinde bulunabilir (CEFR, 2020, s. 77).

Muhatabı anlama bölümünde B1 seviyesine ait kazanım şu şekilde bulunmaktadır:

Günlük karşılıklı konuşmada kendisine yöneltilen açıkça sesletilmiş konuşmaları/işaretleri takip edebilir ancak bazen belirli sözcüklerin/işaretlerin ve öbeklerin tekrarını istemek zorunda kalabilir (CEFR, 2020, s. 78).

Resmi tartışma (Toplantılar) bölümünde B1 seviyesine ait şu kazanıma yer verilmiştir:

Muhatapların fazla sayıda deyimsel kullanımından kaçınması ve anlaşılır biçimde sesletilmesi koşuluyla kendi alanıyla ilgili söylenenlerin çoğunu takip edebilir. Bir bakış açısını açık bir şekilde ortaya koyabilir ancak tartışmaya girmekte güçlük çeker (CEFR, 2020, s. 81).

Bu kazanımlar dikkate alındığında Türkçenin yabancı dil olarak öğretimine yönelik hazırlanmış B1 düzeyinde ders kitabını incelemek yerinde olacaktır.

Araştırmanın Amacı

Çalışmanın amacı, Türkçenin yabancı dil olarak öğretimine yönelik hazırlanmış B1 ders kitabında yer alan deyimleri incelemektir.

Bu amaca yönelik olarak çalışma, aşağıdaki sorular doğrultusunda şekillendirilmiştir:

Uludağ Türkçe Öğretim Seti B1 ders kitabında yer alan deyimler nelerdir?

Uludağ Türkçe Öğretim Seti B1 ders kitabındaki ünitelerde tekrarlanan deyimler nelerdir?

Uludağ Türkçe Öğretim Seti B1 ders kitabındaki ünitelerde en çok kullanılan deyimler nelerdir?

Yöntem

Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman analizi kullanılmıştır. Doküman analizi yöntemi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı belgelerin titizlikle ve sistematik olarak incelenmesinde kullanılmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Çalışma materyali olarak Uludağ Türkçe Öğretim Seti B1 ders kitabı seçilmiştir. Araştırma yalnızca ders kitabı ile sınırlandırılmış olup kitaptaki okuma parçaları, dinleme metinleri, yazma ve konuşma becerileri ve etkinlikler bu kapsama dâhil edilmiştir. Çalışma kitabı ve diğer yardımcı kitaplar kapsam dışında

tutulmuştur. Ders kitabındaki deyimlerin yer aldığı metinler, deyimlerin anlamları tablo hâlinde sınıflandırılmış ve yorumlanmıştır. Deyimlerin yazımında ders kitabındaki metin sırası esas alınmıştır. Deyimlerin anlamları için Türk Dil Kurumunun genel ağdaki sözlüğü kullanılmıştır.²

Bulgular

Uludağ Türkçe Öğretim Seti B1 ders kitabında yer alan deyimler, deyimlerin bulunduğu cümleler ve anlamları tabloda şu şekilde yer almaktadır:

Tablo 1. Uludağ Türkçe Öğretim Seti B1 Ders Kitabı 1. Üniteye Yer Alan Deyimler

Deyimin Yer Aldığı Metin veya Çalışma Başlığı	Sayfa No	Alan	Deyim	Yer Aldığı Cümle	Anlamı
Yaz Stajı Başvuru	s. 7	Okuma	Yön vermek	Sizlere hayatıma yön veren bir hatıramı anlatmak istiyorum.	Yeni bir biçim, yeni bir düzen vermek
Yaz Stajı Başvuru	s. 7	Okuma	Aklına gelmek	Bilgisayar mühendisliği 3. sınıfta okurken aklıma bir fikir geldi : Gönüllü staj yapmak.	Bir şeyi yapmayı düşünmek, tasarlamak
Yaz Stajı Başvuru	s. 7	Okuma	Deneyim kazanmak	Gönüllü yani bir ücret almadan deneyim kazanmak ya da bir miktar ücret karşılığında tecrübe kazanmak.	Deneyimli duruma gelmek
Yaz Stajı Başvuru	s. 7	Okuma	Yol göstermek	Buradaki amacım sizlere yol göstermektir .	Ne yapılacağını, nasıl davranılacağını öğretmek
Meslek Seçim Rehberi	s. 10	Okuma	Karar vermek	Doğru kararlar vermek çok önemli.	Bir sorunu karara bağlamak, kararlaştırmak
Meslek Seçerken	s. 11	Dinleme	Yok olmak	Şimdiki meslekler belki de yok olacak .	Ortadan kalkmak, kaybolmak
Meslek Seçerken	s. 11	Dinleme	Göz ardı etmek	Meslek seçerken kariyer imkânınızı da göz ardı etmeyin .	Gereken önemi vermemek
Bu Meslekler Artık Yok	s. 12	Okuma	Yüz tutmak	Bu kapıları üreten külekçiler de yok olmaya yüz tuttu .	Bir şey, olmak üzere bulunmak
Bu Meslekler Artık Yok	s. 12	Okuma	Gözden düşmek	Zamanla şekerleme çeşitlerinin artmasıyla çocukların gözünden düştü .	Bir kişi veya şey değerini yitirmek, rağbet görmemek
Geleceğin Meslekleri	s. 14	Dinleme	Faydalı olmak	Umarım faydalı olur .	Yararlı olmak
İş Yeri İçin Dört Altın Kural	s. 17	Okuma	Başa çıkmak	Şimdi de sizlere iş yerindeki sorunlarla nasıl başa çıkabiliriz , bunu anlatacağım.	Bir şeye gücü yetmek
İş Yeri İçin Dört Altın Kural	s. 17	Okuma	Baş etmek	Büyük bir sorunla baş etmek küçük sorunlarla baş etmekten her zaman çok daha zordur.	Gücü yetmek
Ayşe Begüm Onbaşı	s. 20	Dinleme	Dünyaya gelmek	Ayşe Begüm Onbaşı, 2001 yılında Manisa'nın Akhisar ilçesinde dünyaya geldi .	İnsan, doğmak
Ayşe Begüm Onbaşı	s. 20	Dinleme	Elde etmek	2018'de Portekiz'deki Aerobik Jimnastik Dünya Şampiyonası'nda 15-17 yaş grubunda üçüncülük elde etti .	Bir şeye sahip olmak
Ayşe Begüm Onbaşı	s. 20	Dinleme	Yer almak	Ülkemizin en çok gelecek vadeden sporcuları arasında yer alıyor .	Bir işi hazırlayanlar arasında bulunmak
Başarıya Giden Yol	s. 20	Okuma	Kulak vermek	Başarılı olmak isteyenlerin büyüklerin nasihatlerine kulak vermesi gerekir.	Değer vermek, önemsemek
Dünyanın En İyi On Şefi Arasında	s. 22	Dinleme	Hayata geçirmek	Bölgede birçok sosyal gastronomi projesini hayata geçirdi .	Uygulanır duruma getirmek, canlılık kazandırmak
Doğan Cüceloğlu	s. 23	Okuma	Göz atmak	Doğan Cüceloğlu'nun kariyer hayatına bir göz atalım .	Kısa bir süre, fazla dikkat etmeden bakırmak
Doğan Cüceloğlu	s. 23	Okuma	Ele almak	Modern psikolojinin temel kavramlarını Türkiye'den yerel öykülerle ele aldı .	Bir konuyu incelemek, araştırmak
Doğan Cüceloğlu	s. 23	Okuma	Kaleme almak	Cüceloğlu, Amerika'da yaşarken sadece hikâye kitabı kaleme almıştır .	Bir konuyu yazı durumuna getirmek, yazıyla anlatmak
Türk Geleneğinde İsim Alma ve İsim Verme	s. 27	Okuma	Ad vermek	Bebek doğduktan hemen sonra ilk yapılacak işlerden biri bebeğe göbek adı vermektir .	Adlandırmak

² Ayrıntılı bilgi için bk. <https://sozluk.gov.tr/>.

Türk Geleneğinde İsim Alma ve İsim Verme	s. 27	Okuma	Ad koymak	Göbek adını genellikle bebeğin göbek bağını kesen yakını ya da aile tarafından hatırı sayılır birisi koymaktadır .	Adlandırmak
Türk Geleneğinde İsim Alma ve İsim Verme	s. 27	Okuma	Ad almak	“...Bayındır Han’ın ak meydanında bu oğlan cenk etmiştir, bir boğa öldürmüş senin oğlun, adı Boğaç olsun, adını ben verdim yaşını Allah versin.” diyerek çocuk 15 yaşında iken Boğaç Han adını almıştır .	Kendisine ad verilme, ün kazanmak
Türk Geleneğinde İsim Alma ve İsim Verme	s. 27	Okuma	Zarar vermek	Oğuz iline zararlı ürünler getirmekte olan bezirgânlara zarar veren beş yüz kötü insanı bularak onları yenen ve bezirgânların ürünlerini kurtararak yiğitlik gösteren on beş yaşındaki çocuğa Dedem Korkut gelip Boz Aygırlı Bamsı Beyrek adını koymuştur.	Kötülük etmek

Uludağ Türkçe Öğretim Seti B1 ders kitabı “Kolay Gelsin” adlı 1. ünite 7. sayfadaki “Yaz Stajı Başvuru” adlı okuma etkinliğinde “yön vermek, aklına gelmek, deneyim kazanmak, yol göstermek” deyimlerine yer verilmiştir. Ayrıca “yön vermek” deyimini sayfa 8’de yer alan “Aşağıdaki ifadeleri cümle içinde kullanınız.” adlı etkinlikte bulunmaktadır. Sayfa 10’da bulunan “Meslek Seçim Rehberi” adlı okuma metninde “karar vermek” deyimini kullanılmıştır. 11. sayfadaki “Meslek Seçerken” adlı dinleme metninde “yok olmak ve göz ardı etmek” deyimleri geçmektedir. Ders kitabının 12. sayfasında “Bu Meslekler Artık Yok” adlı okuma metninde “yüz tutmak ve gözden düşmek” deyimleri görülmektedir. “Geleceğin Meslekleri” adlı dinleme metninde “faydalı olmak” deyimini karşımıza çıkmaktadır. Sayfa 17’de yer alan “İş Yeri İçin Dört Altın Kural” adlı okuma metninde “başa çıkmak ve baş etmek” deyimlerine yer verilmektedir. Metne ait olan sayfa 18’deki “Anlamını bulalım.” etkinliğinde de “baş etmek” deyimini bulunmaktadır. “Ayşe Begüm Onbaşı” adlı dinleme metninde “dünyaya gelmek, elde etmek ve yer almak” deyimlerine yer verildiği görülmektedir. Yine sayfa 20’de “Başarıya Giden Yol” adlı okuma metninde “kulak vermek” deyimini karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca söz konusu deyim sayfa 21’de bulunan “Anlamlarını bulalım.” etkinliğiyle yer almaktadır. “Dünyanın En İyi 10 Şefi Arasında” adlı dinleme metninde bulunan “hayata geçirmek” deyimini “Tahmin edelim, yazalım.” etkinliğiyle de ele alınmıştır. “Doğan Cüceloğlu’nun biyografisini anlatan “Doğan Cüceloğlu” adlı okuma metninde “göz atmak, ele almak ve kaleme almak” deyimlerine yer verilmiştir. Metne ait olan “Eşleştirelim.” adlı etkinlikte “ele almak, dünyaya gelmek” deyimleri tekrar bulunmaktadır. 1. ünitenin “Genel Tekrar” bölümünde yer alan “Türk Geleneğinde İsim Alma ve İsim Verme” adlı okuma metninde “ad vermek, ad koymak, ad almak ve zarar vermek” deyimleri geçmektedir. Bu metinde ad ile ilgili deyimlerin ön plana çıktığı görülmektedir.

Tablo 2. Uludağ Türkçe Öğretim Seti B1 Ders Kitabı 2. Ünite Yer Alan Deyimler

Deyimin Yer Aldığı Metin veya Çalışma Başlığı	Sayfa No	Alan	Deyim	Yer Aldığı Cümle	Anlamı
Okuyalım, cevaplayalım, eşleştirelim.	s. 32	Okuma	Ortaya çıkmak	Pusulanın ilk hâli, Çin’in Han hanedanlığında ortaya çıkmıştır .	Yokken meydana çıkmak, türemek
Okuyalım, cevaplayalım, eşleştirelim.	s. 32	Okuma	Fark etmek	Sonunda birileri mknatis taşlarının belirli bir yönü gösterebildiğini fark eder ve ilk pusula böylece ortaya çıkar.	Anlamak, sezmek
Okuyalım, cevaplayalım, eşleştirelim.	s. 33	Okuma	İcat etmek	1700’lü yılların başında Anton van Leeuwenhoek, 270 kat büyüten bir mikroskop icat eder .	İlk kez yeni bir şey yaratmak
Cümleleri tekrar yazalım.	s. 36	Dilbilgisi	Geri kalmak	Okula gitmedim. Bu sebeple derslerden geri kaldım .	Çağdaşlarının ve yaşatlarının düzeyine gelememek veya düzeyinde olmamak

Cümleleri tekrar yazalım.	s. 36	Dilbilgisi	Dikkatini toplamak	Dışarıda çok ses var. Dikkatimi toplayamıyorum.	Duygu ve düşünceyi bir konu veya yapılan iş üzerinde yoğunlaştırmak
Telefonun Başında Çaresiz Bekliyorum	s. 36	Dinleme	Anlam vermek	Önce olanlara anlam veremedim.	Kendisine bir yargıya varmak, yorumlamak
Telefonun Başında Çaresiz Bekliyorum	s. 36	Dinleme	Haber almak	Her telefon çalışında hırsızlar yakalandı haberini alırım diye çaresizce bekliyorum.	Kendisine bildirilmek, öğrenmek, bilgi edinmek
Teknolojideki Yenilik: Sürücüsüz Araçlar	s. 37	Tamamlama	Ortadan kaldırmak	Sürücüsüz araçların yapay zekâsı bu sorunu da ortadan kaldırıyor.	Yok etmek
Teknolojideki Yenilik: Sürücüsüz Araçlar	s. 37	Tamamlama	Zorunda kalmak	Bazı insanlar toplu taşımayı kullanmak zorunda kalıyor.	Kesinlikle yapması gerekmemek, yapmaya mecbur olmak
Tahmin edelim, konuşalım, çizelim.	s. 38	Konuşma	Hayal kurmak	Şimdi kare koddaki müziği dinleyerek bir hayal kuralım.	Gerçekleşmesi istenen, özlenen şeyi düşünmek
Dinleyelim, işaretleyelim.	S. 39	Dinleme	Yol açmak	Onların hayatı hızlı yaşamalarına, bilgiye araştırmadan ulaşmalarına yol açar.	Bir olayın sebebi olmak
Cümleleri tekrar yazalım.	s. 42	Dilbilgisi	Davet etmek	Annemler geçen gün bahçede misafir olarak Gamze teyzeleri ağırladılar. Gamze teyzeler de annemleri ağırlamak için evlerine davet ettiler.	Çağırarak
Hayaller, Hayatlar	s. 43	Okuma	Hayat vermek	Hastaları iyileştirip insanlara hayatlar vermek istiyordu.	Canlılık vermek, canlandırmak
Hayaller, Hayatlar	s. 43	Okuma	Kendini adamak	Kendini tipta olmasa da başka bir alanda bilime adadı.	Kendini vermek
Hayaller, Hayatlar	s. 43	Okuma	Sahip çıkmak	Birbirimize her zaman sahip çıkıyorduk.	Korumak, koruyucu olmak, ilgilenip gözetmek
Hayaller, Hayatlar	s. 43	Okuma	Tadını çıkarmak	Mevcut hayatımızın tadını çıkarmayı bilmeliyiz.	Bir şeyin güzelliğinden veya sağladığı imkânlardan yeterince yararlanmak
Hayaller, Hayatlar	s. 43	Okuma	Kıymetini bilmek	Elbette daha iyisine sahip olmak için çabalayalım ama elimizdekilerin kıymetini de bilelim.	Önemini, değerini bilmek
Okuyalım, alt başlıkları bulalım.	s. 48	Okuma	Ziyaret etmek	İnsanlar öte evreni fiziksel olarak ziyaret edebilir.	Birini görmeye gitmek
Dinleyelim, boşlukları dolduralım.	s. 49	Dinleme	Ortaya çıkarmak	Satoshi Nakomoto ile en çok bilinen bitcoini ortaya çıkardı. Bu kişi veya grup kim hâlâ bilmemekteyiz	Delilleriyle göstermek, ispat etmek
Okuyalım, eşleştirelim.	s. 52	Okuma	Ayakta kalmak	İki sevimli robotun arasındaki yeni arkadaşlık birçok zorluk olsa da ayakta kalmaya hep devam eder.	Değerini yitirmemek, önemini korumak
Okuyalım, eşleştirelim.	s. 52	Okuma	Çivisi çıkmak	BÖRÜ 2039; 2039 yılında dünyanın çivisinin çıktığı bir gelecekte Türkiye'ye odaklanıyor.	Düzeni bozulmak, kargaşa içinde bulunmak
Okuyalım, eşleştirelim.	s. 52	Okuma	Darmadağın olmak	Dizi, ittifakın, düzenin ve sükûnetin darmadağın olduğu bir zamanda, dünya yeni bir savaşın eşiğindeyken bıçak sırtında başlıyor.	Dağınık ve karışık duruma gelmek
Okuyalım, eşleştirelim.	s. 52	Okuma	Çaresiz kalmak	12 Koloni'nin ordu ve tüm savunma teşkilatı, Saylonlar'ın icat ettiği bilinmeyen yeni silah karşısında tamamen çaresiz kalmıştır.	Çözüm yolu, çıkar yolu bulamamak
Okuyalım, yazalım.	s. 53	Okuma	Peşinden koşmak	Saatlerce peşinden koşmuş.	Elde etmek için uğraşmak.
Okuyalım, yazalım.	s. 53	Okuma	Uzak durmak	Tombik ondan günlerce uzak durmuş ama kız ona her zaman sevgiyle yaklaşarak Tombik'in güvenini kazanmış.	Yaklaşmamak, karışmamak

Karga İle Tilki	s. 69	Dinleme	Gururunu okşamak	Tilkinin sözleri karganın gururunu okşamış.	Yüzüne karşı değerlerini belirterek bir kimseyi duygulandırmak
Karga İle Tilki	s. 69	Dinleme	Hoşuna gitmek	Bu sözler karganın çok hoşuna gitmiş.	Beğenmek
Balinalar Nasıl İletişim Kuruyor?	s. 73	Okuma	Neden olmak	Bu durum hem balinaların hem suda yaşayan diğer canlıların da iletişimlerinin bozulmasına neden olabiliyor.	Bir şeyin olmasına veya ortaya çıkmasına yol açmak, sebep olmak
Tedavide Bitkisel Yöntem: Fitoterapi	s. 74	Dinleme	Anlamına gelmek	Bitkilerle tedavi anlamına gelen “fitoterapi”, günümüzde özellikle televizyonda karşımıza çıkan bitkisel ürünlerle karıştırılıyor.	Bir anlam bildirmek
Okuyalım, cevaplayalım.	s. 75	Okuma	Önde gelmek	Türkiye, tıbbi ve aromatik bitkiler açısından dünyanın önde gelen ülkelerinden biri.	Önemli durumda olmak
Kelebekler Vadisi	s. 76	Okuma	Vakit geçirmek	Tekne turları ile vadede yalnızca bir saat vakit geçirmek mümkündür.	Oyalanmak, uğraşmak
Yazalım.	s. 83	Yazma	Yanıt vermek	Vadi tesislerinin yetkilisi olarak sorulara yanıt verin.	Yanıtlamak, cevaplamak
Gezgin Yolda	s. 83	Okuma	Can Atmak	Sanırım, siz de hangi bölgeye gitmek için can attığımı tahmin etmişsinizdir.	Şiddetle arzu etmek, çok istemek
Gezgin Yolda	s. 83	Okuma	İçine çekmek	Sabahları cami açıp mis gibi dağ havasını içime çekmek inanılmazdı.	Soluk almak
Dinleyelim.	s. 85	Dinleme	Dikkat çekmek	GDO’lu ürünler, çevre kirliliği gibi sorunlara dikkat çekmek amacıyla Fırat Çavaş ve “www. agaclar.net” tarafından başlatılmış.	İlgi toplamak
Ne Çevrecisin?	s. 87	Çözelim	Göz yummak	Bazen kaytıyor ve bazı eksiklere göz yumuyor olabilirsiniz.	Görmezlikten gelmek, hoş görmek, bağışlamak
Ne Çevrecisin?	s. 87	Çözelim	Peşine düşmek	Otomobil camından izmarit ve şişe atanların peşine düşüp onlarla kavga etmeyin.	Arkasından gitmek, izlemek
Büyük Yeşil Duvar Projesi	s. 88	Okuma	Yok etmek	Maden ve taş ocakları için ormanlar yok edilirse toprak güçlü ve sabit duramaz.	Ortadan kaldırmak, ifna etmek, izale etmek
Büyük Yeşil Duvar Projesi	s. 88	Okuma	Önüne geçmek	Proje sayesinde 15 kilometre genişliğinde bir orman bandı oluşturularak çölleşmenin önüne geçilecek.	Önlemek

Uludağ Türkçe Öğretim Seti B1 ders kitabı “Doğanın Sesi” adlı 3. ünite 59. sayfadaki “Düşünelim, konuşalım.” adlı etkinlikte “ilgisini çekmek” deyimine yer verilmiştir. Sayfa 60’da bulunan “Evimiz Doğa” adlı okuma metninde “örnek vermek, meydana gelmek, mal olmak, saygı duymak” deyimleri kullanılmıştır. Metin kapsamında 61. sayfada yer alan “Öğrenelim” etkinliğinde “tedbir almak” deyimini kullanılmıştır. “Çevre Kirliliği ve Doğal Kaynaklar” adlı okuma metninde “söz konusu olmak” deyimine yer verilmiştir. 67. sayfadaki “Denizlerdeki Kirlilik” adlı izleme etkinliğinde “tehdit etmek” deyimini geçmektedir. Ders kitabının 68. sayfasında “Top Böceği Derler Bana” adlı okuma metninde “rol oynamak” deyimini geçmektedir. Sayfa 69’da “Karga İle Tilki” adlı dinleme metninde “yolunu tutmak, gururunu okşamak ve hoşuna gitmek” deyimleri karşımıza çıkmaktadır. Sayfa 73’de yer alan “Balinalar Nasıl İletişim Kuruyor?” adlı okuma metninde “neden olmak” deyiminin adı geçmektedir. Sayfa 74’deki “Tedavide Bitkisel Yöntem: Fitoterapi” adlı dinleme metninde “anlamına gelmek” deyimini bulunmaktadır. Sayfa 75’te bulunan “Okuyalım, cevaplayalım.” adlı okuma metninde “önde gelmek” deyimine yer verildiği görülmektedir. Sayfa 76’da “Kelebekler Vadisi” adlı okuma metninde “vakit geçirmek” deyimini karşımıza çıkmaktadır. Sayfa 83’teki “Yazalım.” etkinliğinde “yanıt vermek” deyimini ele alınmıştır. Aynı sayfada bulunan “Gezgin Yolda” adlı okuma metninde “can atmak ve içine çekmek” deyimleri yer almaktadır. Ayrıca sayfa 85’te “can atmak” deyimini “Öğrenelim” etkinliğiyle karşımıza çıkmaktadır. 85. sayfada yer alan “Dinleyelim.” metninde “dikkat çekmek” deyimini bulunmaktadır. 3. ünitenin “Genel Tekrar” bölümünde sayfa 87’de yer alan “Ne Kadar

Çevrecisin?” adlı çözelim etkinliğinde “göz yummak, peşine düşmek” deyimleri geçmektedir. “Büyük Yeşil Duvar Projesi” adlı okuma metninde “yok etmek, önüne geçmek” deyimleri karşımıza çıkmaktadır.

Tablo 4. Uludağ Türkçe Öğretim Seti B1 ders kitabı 4. Ünite de Yer Alan Deyimler

Deyimin Yer Aldığı Metin veya Çalışma Başlığı	Sayfa No	Alan	Deyim	Yer Aldığı Cümle	Anlamı
Mitoloji, Doğa Ve Sağlık Bir Arada: Kaz Dağları (İda Dağı)	s. 95	Okuma	Garanti etmek	Burada hayatınızdaki en rahat uykuyu uyuyacağınızı garanti edebilirim.	O şeyle ilgili olarak güvence vermek
Mitoloji, Doğa Ve Sağlık Bir Arada: Kaz Dağları (İda Dağı)	s. 95	Okuma	İştah açmak	Kaz Dağı Kantaronu ise sakınleştirir, ıştah açar ve yaraları iyileştirir.	Yemek isteğini artırmak
Mitoloji, Doğa Ve Sağlık Bir Arada: Kaz Dağları (İda Dağı)	s. 95	Okuma	Kamp yapmak	Çadırınızı alıp Likya Yolu'nda kamp yapabilirsiniz.	Kampa girmek
Kampta Hayatta Kalma İpuçları	s. 98	Dinleme	Emin olmak	Ancak mağaranın güvenli olduğundan emin olmalısınız.	İnanmak, güvenmek
127 Kritik Saat	s. 99	Okuma	Başından geçmek	Bugün hâlâ dağcılığa devam ediyor ve başından geçen bu olayı insanlarla paylaşıyor.	Daha önce aynı duruma uğramış olmak
Cevaplayalım.	s. 101	Dilbilgisi	Kilo vermek	Nesrin diyet yapınca kilo verdi.	Vücudun ağırlığı azalmak, zayıflamak
Türkiye'nin En İyileri	s. 104	Okuma	Bir araya gelmek	Bu ofis sayesinde deneyimli mezunlarla öğrenciler bir araya gelmekte , her yıl değişik sektörlerden 100'e yakın kuruluş kampüste öğrencilerle buluşmaktadır.	Bir yerde toplanmak, buluşmak
İstisnalar Kaideyi Bozar Mı?	s. 108	Dinleme	Saygı göstermek	Üniversite okumayan kişilere insanlar saygı göstermezler.	Saymak, değer vermek
İstisnalar Kaideyi Bozar Mı?	s. 108	Dinleme	Söz etmek	Bilmiyorum ama bugün bu şekilde düşünen kişileri haksız çıkaracak bazı kişilerden söz edeceğim.	O şey üzerinde konuşmak
Polis Altın Hırsızını Yakaladı	s. 113	Okuyalım, yeniden yazalım.	Sevk etmek	Polis merkezindeki işlemleri tamamladıktan sonra H.İ.'yi adliyeye sevk ettiler.	Göndermek, götürmek
Uzaktan Eğitimin Ayak Sesleri	s. 114	Okuma	Eğitim vermek	Banka çalışanlarına mektup ile eğitim verildi.	Belli bir bilim dalı veya sanat kolunda yetiştirme
Diyalogları uygun şekilde tamamlayınız.	s. 121	Tamamlama	Gözünü ayırmamak	Maç başladığından beri gözlerini ekrandan ayırmıyor.	Bir şeye sürekli olarak bakmaktan kendini alamamak

Uludağ Türkçe Öğretim Seti B1 ders kitabı “Ağaç Yaşken Eğilir” adlı 4. ünite de 95. sayfadaki “Mitoloji, Doğa ve Sağlık Bir Arada: Kaz Dağları (İda Dağı)” adlı okuma metninde “garanti etmek, iştah açmak, kamp yapmak” deyimlerine yer verilmiştir. Sayfa 98’de bulunan “Kampta Hayatta Kalma İpuçları” adlı dinleme metninde “emin olmak” deyimini kullanılmıştır. Sayfa 99’da “127 Kritik Saat” adlı okuma metninde “başından geçmek” deyimine yer verilmiştir. 101. sayfadaki “Cevaplayalım.” adlı etkinlikte “kilo vermek” deyimini geçmektedir. Ders kitabının 104. sayfasında “Türkiye’nin En İyileri” adlı okuma metninde “bir araya gelmek” deyimini geçmektedir. Sayfa 108’de “İstisnalar Kaideyi Bozar Mı?” adlı dinleme metninde “saygı göstermek, söz etmek” deyimleri karşımıza çıkmaktadır. Sayfa 113’de yer alan “Polis Altın Hırsızını Yakaladı?” adlı “Okuyalım, yeniden yazalım” adlı etkinlikte “sevk etmek” deyimini geçmektedir. Sayfa 114’teki “Uzaktan Eğitimin Ayak Sesleri” adlı okuma metninde

“eğitim vermek” deyimini bulunmaktadır. Sayfa 121’de bulunan “Diyalogları uygun şekilde tamamlayınız.” adlı etkinlikte “gözünü ayırmamak” deyimine yer verildiği görülmektedir.

Tablo 5. Uludağ Türkçe Öğretim Seti B1 Ders Kitabı 5. Üniteye Yer Alan Deyimler

Deyimin Yer Aldığı Metin veya Çalışma Başlığı	Sayfa No	Alan	Deyim	Yer Aldığı Cümle	Anlamı
Dünyaca Ünlü Festivaller	s. 129	Okuma	Kabul görmek	Dünyanın en iyi film festivali olarak kabul gören festival, Fransa’nın Cannes şehrinde düzenlenmektedir.	Kabul edilmek, onaylanmak
Aşağıdaki cümleleri eşleştirelim.	s. 132	Eşleştirme	Nesli tükenmek	Günümüzde bazı hayvan türleri doğada çok az görülmektedir hatta bazılarının nesli tükenmek üzeredir.	Bitmek, tamamen yok olmak, ortadan kalkmak
Unutulmayan Günler	s. 133	Okuma	Gözünde tutmak	Uzun zamandır dedem ve babaannem gözümde tutuyordu.	Çok özlemek
Unutulmayan Günler	s. 133	Okuma	Eli ayağı titremek	Benim içimde ayrı bir telaş vardı, âdeta elim ayağım titriyordu.	Korku, sinir vb. sebeplerle heyecanlanmak
Unutulmayan Günler	s. 133	Okuma	Gözlerine inanamamak	Oğlumu görünce çok şaşırdım gözlerime inanamadım.	Hiç umulmayan, hiç beklenmeyen bir şeyin görülmesi karşısında şaşırarak
Arkadaşımın Düğünü	s. 136	Okuma	Sona ermek	Düğün sona erdi.	Son bulmak
Yüksek Yüksek Tepelere Ev Kurmasınlar	s. 138	Okuma	Hor görmek	Ayrıca Zeynep’i eskisi kadar sevmez ve onu hor görmeye başlar.	Bir kimseye değersiz gözle bakmak
Yüksek Yüksek Tepelere Ev Kurmasınlar	s. 138	Okuma	Hasret gidermek	Zeynep, aile hasretini giderir ama artık çok geç kalınmıştır.	Özleme son vermek, kavuşmak
Yüksek Yüksek Tepelere Ev Kurmasınlar	s. 138	Okuma	O gün bu gündür	İşte o gün bu gündür , bu türkü ayrılığın türküsü olarak özellikle kına gecelerinde söylenip durur.	O zamandan beri
İki Heyecan	Ayrı s. 139	Dinleme	Denk gelmek	Keşke sizin sünnet töreniniz ile kızımın mevlidi aynı güne denk gelmeseydi.	Rast gelmek, rastlamak
İki Heyecan	Ayrı s. 139	Dinleme	İğne atsan yere düşmez	Mevlidimiz o kadar kalabalıktı ki iğne atsan yere düşmezdi.	Çok kalabalık
Konuşalım	s. 139	Konuşma	Söz vermek	En yakın arkadaşınız, düğününe/doğum gününüze katılacağına söz verdi fakat törene katılmadı.	Bir işi yapacağını kesinlikle bildirmek
Yazalım.	s. 139	Yazma	Çalmadan oynamak	O, en küçük olayda neşeleniyor, yeri geliyor çalmadan oynuyordu.	Çok keyifli ve sevinçli durumda bulunmak
Yazalım.	s. 139	Yazma	Eksik olmamak	Aslı’nın yüzünden gülümsemesi hiç eksik olmuyordu.	Her vakit ve her fırsatta bulunmak
Yüksek Yüksek Tepelere Ev Kurmasınlar	s. 147	Dinleme	Kız vermek		Bir ailenin kızını bir başka aileye gelin etmek
Yüksek Yüksek Tepelere Ev Kurmasınlar	s. 147	Dinleme	Malum olmak		İçine doğmak

Uludağ Türkçe Öğretim Seti B1 ders kitabı “Kutlu Olsun” adlı 5. üniteye 129. sayfadaki “Dünyaca Ünlü Festivaller” adlı okuma metninde “kabul görmek” deyimine yer verilmiştir. Sayfa 132’de bulunan “Aşağıdaki cümleleri eşleştirelim.” adlı etkinlikte “nesli tükenmek” deyimini kullanılmıştır. Sayfa 133’teki “Unutulmayan Günler” adlı okuma metninde “gözünde tutmak, eli ayağı titremek, gözlerine inanamamak” deyimlerine yer verilmiştir. 136. sayfadaki “Arkadaşımın Düğünü” adlı okuma metninde “sona ermek” deyimini geçmektedir. Ders kitabının 138. sayfasında “Yüksek

Yüksek Tepelere Ev Kurmasınlar” adlı okuma metninde “hor görmek, hasret gidermek, o gün bu gündür” deyimleri geçmektedir. Sayfa 139’daki “İki Ayrı Heyecan” adlı dinleme metninde “denk gelmek, iğne atsan yere düşmez” deyimleri karşımıza çıkmaktadır. Aynı sayfada bulunan “Konuşalım.” adlı etkinlikte “söz vermek” deyimini yer almaktadır. Ayrıca “Yazalım.” etkinliğinde “çalmadan oynamak, eksik olmamak” deyimleri bulunmaktadır. 5. ünitenin “Genel Tekrar” bölümünde sayfa 147’de yer alan “Dinleme” adlı etkinliğinde “kız vermek, malum olmak” deyimleri geçmektedir.

Tablo 6. Uludağ Türkçe Öğretim Seti B1 Ders Kitabı 6. Üniteye Yer Alan Deyimler

Deyimin Yer Aldığı Metin veya Çalışma Başlığı	Sayfa No	Alan	Deyim	Yer Aldığı Cümle	Anlamı
Karagöz ve Hacivat Parayı Kim Buldu	s. 153	Dinleme	Can sıkıkmak	Canımı sıkma, canını yakarım.	Bıkkınlık vermek
Karagöz ve Hacivat Parayı Kim Buldu	s. 153	Dinleme	Can yakmak	Canımı sıkma, canını yakarım.	Üzmek, acı vermek
Karagöz ve Hacivat Parayı Kim Buldu	s. 153	Dinleme	Avucunu yalamak	Yani şimdi avcumu yalarsam param bulunur mu?	Umdüğünü ele geçirememek
Ant	s. 159	Okuma	Ant içmek	Sonra dikkat ettim, okulda birçok çocuk, birbirleriyle ant içmişlerdi.	Bir şeyi yapmaya veya yapmamaya söz vermek, yemin etmek
Ant	s. 159	Okuma	Başına (...) gelmek	Anneme başımıza geleni anlattım.	Kötü bir durumla karşı karşıya kalmak
İşaretleyelim.	s. 160	İşaretleme	Canından olmak	Mıstık, yazar için canından olur.	Ölmek
Söz öbeklerinin anlamlarını sözlükten bulup yazalım.	s. 162	Yazma	Kendine gelmek	-	Ayrılmak Akli başına gelmek Durumu düzeltmek
Söz öbeklerinin anlamlarını sözlükten bulup yazalım.	s. 162	Yazma	Kendini (zor) tutmak	-	Kendine hâkim olmak Dayanmak, sabretmek
Söz öbeklerinin anlamlarını sözlükten bulup yazalım.	s. 162	Yazma	Kendini toplamak	-	Herhangi bir konuda eskiden kötü olan durumunu düzeltmek Bir konuda dikkatini yoğunlaştırmak Sağlığına kavuşmak Çeki düzen vermek
Söz öbeklerinin anlamlarını sözlükten bulup yazalım.	s. 162	Yazma	Kendini kaptırmak	-	Bir şeyin etkisinden kurtulmayacak duruma düşmek Uğraşmaya başladığı bir işten kendini kurtaramamak
Söz öbeklerinin anlamlarını sözlükten bulup yazalım.	s. 162	Yazma	Kendinde n geçmek	-	Bilinci işlemez olmak, kendini kaybetmek, bayılmak Bir şey karşısında coşkuya kapılmak, duygulanmak Uykuya dalmak, uyuyakalmak
Söz öbeklerinin anlamlarını sözlükten bulup yazalım.	s. 162	Yazma	Kendini kaybetmek	-	Bayılmak Aşırı duygulanma dolayısıyla çevrede olup bitenin farkına varamamak
Söz öbeklerinin anlamlarını sözlükten bulup yazalım.	s. 162	Yazma	Kendini düşündürmek	-	Daima kendi çıkarını kollamak, bencil davranmak
Dünya’nın Evrensel Dili: Müzik ve Danslar	s. 165	Okuma	Mal olmak	Tango, günümüzde özel tango geceleri, kursları ve	Bir yeri, bir şeyi benimsenmek

				gösterileriyle tüm dünyaya mal olmuş durumdadır.	
Dünya'nın Evrensel Dili: Müzik ve Danslar	s. 166	Okuma	Ortaya koymak	Bazı kaynaklar Halling'in eski zamanlarda dövüş sanatı olarak da uygulandığını ortaya koymaktadır .	Açıklamak
Kilim	s. 167	Dinleme	Kilit vurmak	Ayıptır günahıdır diye kilit vurdular dilime.	Kilitlemek
Kilim	s. 167	Dinleme	Türkü yakmak	Yetinmedim türkü yaktım gayri bu canımdan bıktım.	Türkü söylemek
Okuyalım, işaretleyelim, yazalım.	s. 171	Okuma	Geri çevirmek	Kurbanı geri çevirir .	Kabul etmemek, reddetmek
Okuyalım, işaretleyelim, yazalım.	s. 172	Yazma	Yoksun olmak	Metindeki insanî değerlerden yoksun olma durumunda ne olurdu?	Belli bir şeye, sahip olamamak
Boşlukları uygun eklerle dolduralım.	s. 172	Tamamlama	İflas etmek	Şirket iflas etmiş .	Bir kimse veya kuruluş için mahkeme kararıyla anaparasını yitirdiği açıklanmak, batmak

Uludağ Türkçe Öğretim Seti B1 ders kitabı “Köprüler İnşa Edelim!” adlı 6. ünite 153. sayfadaki “Karagöz ve Hacivat Parayı Kim Buldu” adlı dinleme metninde “can sıkmak, can yakmak ve avucunu yalamak” deyimlerine yer verilmiştir. Aynı sayfada bulunan metin ile ilgili “Metinde geçen ifadelerin anlamlarını tahmin ediniz.” adlı etkinlikte “avucunu yalamak” deyimini bulunmaktadır. Sayfa 159’da bulunan “Ant” adlı okuma metninde “ant içmek, başına gelmek” deyimleri kullanılmıştır. Sayfa 160’da yer alan “İşaretleyelim.” etkinliğinde “canından olmak” deyimini kullanılmıştır. Sayfa 162’deki “Söz öbeklerinin anlamlarını sözlükten bulup yazalım.” adlı etkinlikte “kendine gelmek, kendini (zor) tutmak, kendini toplamak, kendini kaptırmak, kendinden geçmek, kendini kaybetmek ve kendini düşünmek” deyimlerine yer verilmiştir. 165. sayfadaki “Dünya’nın Evrensel Dili: Müzik ve Danslar” adlı okuma metninde “mal olmak, ortaya koymak” deyimleri geçmektedir. Ders kitabının 167. sayfasında “Kilim” adlı dinleme metninde “kilit vurmak, türkü yakmak” deyimleri geçmektedir. 6. ünitenin “Genel Tekrar” bölümünde sayfa 171’de yer alan “Okuyalım, işaretleyelim, yazalım.” adlı metinde “geri çevirmek” deyimini geçmektedir. Aynı etkinlik ile ilgili sayfa 172’de “yoksun olmak” deyimini bulunmaktadır. Son olarak 172. sayfadaki “Boşlukları uygun eklerle dolduralım.” adlı etkinlikte “iflas etmek” deyimini yer almaktadır.

Uludağ Türkçe Öğretim Seti B1 ders kitabında yer alan ortak deyimler, deyimlerin bulunduğu metin ve sayfa numaraları şu şekildedir:

Tablo 7. Uludağ Türkçe Öğretim Seti B1 Ders Kitabı Ünitelerinde Tekrarlanan Deyimler

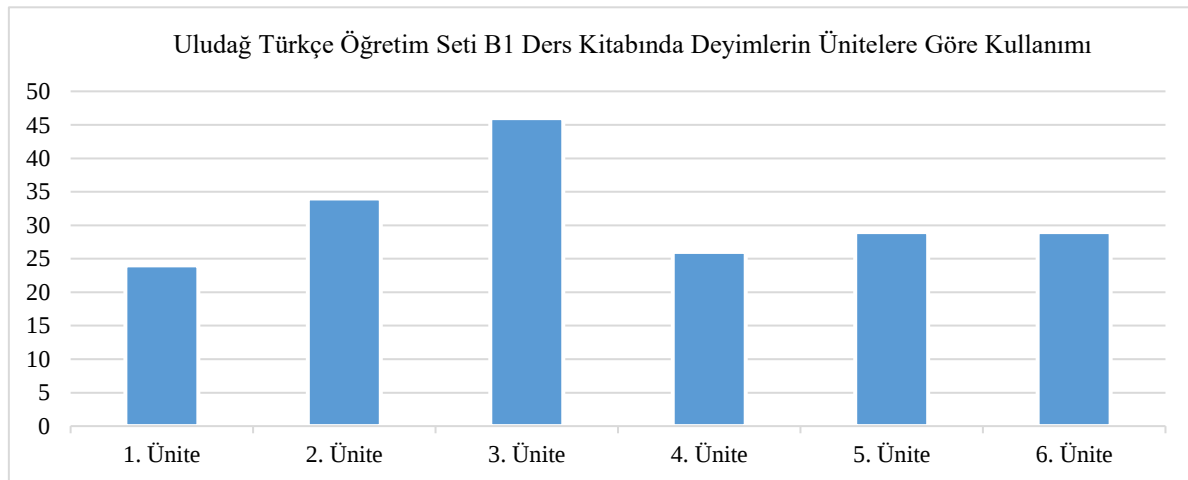
Deyimin Yer Aldığı Metin veya Çalışma Başlığı	Sayfa No	Alan	Deyim
Yaz Stajı Başvuru	s. 7	Okuma	Aklına gelmek
Düşünelim, konuşalım.	s. 59	Okuma	Aklına gelmek
Türkiye’nin En İyileri	s. 104	Okuma	Aklına gelmek
Unutulmayan Günler	s. 133	Okuma	Aklına gelmek
Meslek Seçim Rehberi	s. 10	Okuma	Karar vermek
Okuyalım, eşleştirelim.	s. 52	Okuma	Karar vermek
Okuyalım, yazalım.	s. 53	Okuma	Karar vermek
Balinalar Nasıl İletişim Kuruyor?	s. 73	Okuma	Karar vermek
Gezgin Yolda	s. 84	Okuma	Karar vermek
Mitoloji, Doğa Ve Sağlık Bir Arada: Kaz Dağları (İda Dağı)	s. 95	Okuma	Karar vermek
127 Kritik Saat	s. 99	Okuma	Karar vermek
İzleyelim, tartışalım.	s. 106	İzleme	Karar vermek
Uzaktan Eğitimin Ayak Sesleri	s. 114	Okuyalım.	Karar vermek
Karga İle Tilki	s. 69	Dinleme	Yolunu tutmak

Boşlukları uygun eklerle dolduralım.	s. 172	Tamamlama	Yolunu tutmak
Çevre Kirliliği Ve Doğal Kaynaklar	s. 66	Okuma	Söz konusu olmak
Dünya'nın Evrensel Dili: Müzik ve Danslar	s. 165	Okuma	Söz konusu olmak
Tedavide Bitkisel Yöntem: Fitoterapi	s. 74	Dinleme	Anlamına gelmek
Dünya'nın Evrensel Dili: Müzik ve Danslar	s. 165	Okuma	Anlamına gelmek
Gezgin Yolda	s. 83	Okuma	Can Atmak
Mitoloji, Doğa Ve Sağlık Bir Arada: Kaz Dağları (İda Dağı)	s. 95	Okuma	Can atmak
Dinleyelim.	s. 85	Dinleme	Dikkat çekmek
Sağlıkta Müzik Etkisi: Sultan II. Bayezid Külliyesi Sağlık Müzesi	s. 168	Okuma	Dikkat çekmek
Bu Meslekler Artık Yok	s. 12	Okuma	Gözden düşmek
Konuşalım.	s. 139	Konuşma	Gözden düşmek
Geleceğin Meslekleri	s. 14	Dinleme	Faydalı olmak
Mitoloji, Doğa Ve Sağlık Bir Arada: Kaz Dağları (İda Dağı)	s. 95	Okuma	Faydalı olmak
Ayşe Begüm Onbaşı	s. 20	Dinleme	Elde etmek
Okuyalım, cevaplayalım, eşleştirelim.	s. 32	Okuma	Elde etmek
Dinleyelim, işaretleyelim.	s. 39	Dinleme	Elde etmek
Kelebekler Vadisi	s. 76	Okuma	Elde etmek
Okuyalım, cevaplayalım.	s. 75	Okuma	Elde etmek
Kelebekler Vadisi	s. 76	Okuma	Elde etmek
Evimiz Doğa	s. 60	Okuma	Mal olmak
Dünya'nın Evrensel Dili: Müzik ve Danslar	s. 165	Okuma	Mal olmak
Okuyalım, alt başlıkları bulalım.	s. 48	Okuma	Ziyaret etmek
Mitoloji, Doğa Ve Sağlık Bir Arada: Kaz Dağları (İda Dağı)	s. 95	Okuma	Ziyaret etmek
Kim Daha Başarılı?	s. 107	Okuma	Ziyaret etmek
Bayram Sabahı	s. 140	Okuma	Ziyaret etmek
Bayramın Tatlılarının Şahı: Baklava	s. 143	Dinleme	Ziyaret etmek
Ayşe Begüm Onbaşı	s. 20	Dinleme	Yer almak
Kelebekler Vadisi	s. 76	Okuma	Yer almak
Okuyalım, cevaplayalım.	s. 75	Okuma	Yer almak
Kelebekler Vadisi	s. 76	Okuma	Yer almak
Sağlıkta Müzik Etkisi: Sultan II. Bayezid Külliyesi Sağlık Müzesi	s. 168	Okuma	Yer almak
Başarıya Giden Yol	s. 20	Okuma	Kulak vermek
Tamamlayalım.	s. 70	Dilbilgisi	Kulak vermek
Doğan Cüceloğlu	s. 23	Okuma	Göz atmak
Teknolojideki Yenilik: Sürücüsüz Araçlar	s. 37	Okuma	Göz Atmak
II. Korkut Ata Film Festivali	s. 65	Dinleme	Göz Atmak
Cümleleri tekrar yazalım.	s. 42	Dilbilgisi	Davet etmek
Yunus Emre'nin Düşünce Dünyası	s. 161	Dinleme	Davet etmek
Karga İle Tilki	s. 69	Dinleme	Hoşuna gitmek
Ant	s. 159	Okuma	Hoşuna gitmek
Okuyalım, yazalım.	s. 53	Okuma	Uzak durmak
Kampta Hayatta Kalma İpuçları	s. 98	Dinleme	Uzak durmak
Türk Geleneginde İsim Alma ve İsim Verme	s. 27	Okuma	Zarar vermek
Evimiz Doğa	s. 60	Okuma	Zarar vermek
Tamamlayalım.	s. 70	Dilbilgisi	Zarar vermek
Dinleyelim, işaretleyelim.	s. 39	Dinleme	Yol açmak
Geleceğin popüler teknolojik gelişmeleri	s. 46	Okuma	Yol açmak
Tahmin edelim, konuşalım, çizelim.	s. 38	Konuşma	Hayal kurmak
Geleceğin popüler teknolojik gelişmeleri	s. 46	Okuma	Hayal kurmak
Unutulmayan Günler	s. 133	Okuma	Hayal kurmak
Okuyalım, cevaplayalım, eşleştirelim.	s. 33	Okuma	İcat etmek
Dinleyelim, boşlukları dolduralım.	s. 49	Dinleme	İcat etmek
Okuyalım, cevaplayalım, eşleştirelim.	s. 32	Okuma	Ortaya çıkmak
Okuyalım, eşleştirelim.	s. 52	Okuma	Ortaya çıkmak

Arefe Günü Yalan Söyleyenin Bayram Günü Yüzü Kara Çıkar	s. 146	Yazalım	Ortaya çıkmak
Eşleştirelim.	s. 156	Eşleştirme	Ortaya çıkmak
Teknolojideki Yenilik: Sürücüsüz Araçlar	s. 37	Tamamlama	Zorunda kalmak
II. Korkut Ata Film Festivali	s. 65	Dinleme	Zorunda kalmak
Cevaplayalım.	s. 101	Dilbilgisi	Zorunda kalmak
Yerleştirelim.	s. 124	Tamamlama	Zorunda kalmak
Top Böceği Derler Bana	s. 68	Okuma	Rol oynamak
Balinalar Nasıl İletişim Kuruyor?	s. 73	Okuma	Rol oynamak
Denizlerdeki Kirlilik	s. 67	İzleyelim.	Tehdit etmek
Tedavide Bitkisel Yöntem: Fitoterapi	s. 74	Dinleme	Tehdit etmek
Hayaller, Hayatlar	s. 43	Okuma	Tadını çıkarmak
Konuşalım	s. 81	Konuşma	Tadını çıkarmak
Okuyalım, cevaplayalım, eşleştirelim.	s. 32	Okuma	Fark etmek
Zarf-Fiil (DİĞİ sırada)	s. 80	Dil bilgisi	Fark etmek
Yazalım.	s. 83	Yazma	Yanıt vermek
Yazalım	s. 106	Yazma	Yanıt vermek
Mitoloji, Doğa Ve Sağlık Bir Arada: Kaz Dağları (İda Dağı)	s. 95	Okuma	Kamp yapmak
En Zorlu Okul Yolları	s. 117	Dinleme	Kamp yapmak
Kelebekler Vadisi	s. 76	Okuma	Vakit geçirmek
Dünyaca Ünlü Festivaller	s. 129	Okuma	Vakit geçirmek
Balinalar Nasıl İletişim Kuruyor?	s. 73	Okuma	Neden olmak
Aşağıdaki cümleleri eşleştirelim.	s. 132	Eşleştirme	Neden olmak
Yüksek Yüksek Tepelere Ev Kurmasınlar	s. 138	Okuma	Hor görmek
Yüksek Yüksek Tepelere Ev Kurmasınlar	s. 147	Dinleme	Hor görmek
Türkiye'nin En İyileri	s. 104	Okuma	Bir araya gelmek
Bayram Sabahı	s. 140	Okuma	Bir araya gelmek
Bayramın Tatlılarının Şahı: Baklava	s. 143	Dinleme	Bir araya gelmek
Ülkemizdeki Millî Bayramlar	s. 144	Okuma	Bir araya gelmek

Uludağ Türkçe Öğretim Seti B1 ders kitabında kullanım sıklığı dörtten fazla olan deyimler “karar vermek, elde etmek, ziyaret etmek, yer almak, aklına gelmek, ortaya çıkmak, zorunda kalmak ve bir araya gelmek” deyimleridir. Uludağ Türkçe Öğretim Seti B1 ders kitabında en çok “karar vermek” deyimine yer verilmiştir.

Çalışmada elde edilen bulgular neticesinde en çok deyim kullanımının 3. üniteye yer aldığı belirlenmiştir. Uludağ Türkçe Öğretim Seti B1 ders kitabında 1. üniteye deyim kullanımı diğer ünitelere göre daha azdır.

Grafik 1. Uludağ Türkçe Öğretim Seti B1 Ders Kitabında Deyimlerin Ünitelere Göre Kullanımı

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Deyimler, ulusların uzun yıllar neticesinde ortaya çıkardığı ve o ulusun dilinin zenginliğini yansıtan dil unsurlarıdır. Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan ders kitapları söz konusu söz varlığının aktarılması konusunda büyük rol oynamaktadır. Uludağ Türkçe Öğretim Seti B1 ders kitabında deyimlerin araştırıldığı bu çalışmada elde edilen bulgular konuyla ilgili alan yazınındaki diğer çalışmalarla karşılaştırılarak tartışılmış ve önerilerde bulunulmuştur.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde B1 ders kitaplarında deyim kullanımı ile ilgili yapılan akademik çalışmalardan bazıları şunlardır: Arslan (2014) “Yabancılar Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarında Söz Varlığı Unsurlarının İncelenmesi” adlı çalışmasında Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe (A1, A2, B1, B2, C1) ders kitaplarında yer alan okuma metinlerini incelemiş, B1 seviyesindeki okuma metinlerinde 102 deyim tespit etmiştir. Akgün (2020) tarafından “İstanbul Yabancılar İçin Türkçe B1 Ders ve Çalışma Kitaplarındaki Deyim ve Atasözleri Varlığı” adlı İstanbul Yabancılar İçin Türkçe B1 ders ve çalışma kitaplarındaki deyim ve atasözlerinin incelendiği çalışmada, İstanbul Yabancılar İçin Türkçe B1 ders kitabında 77 deyim yer verildiği görülmüştür. Zorpuzan (2018) “Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kullanılan Kitaplardaki Kalıp Söz ve Deyim Varlığı” adlı çalışmada Yedi İklim Türkçe ve Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe (A1, A2, B1, B2) ders kitaplarını incelemiş ve Yedi İklim Türkçe B1 ders kitabında 195, Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe ders kitabında 194 deyim kullanıldığını saptamıştır. Gün ve İkizçınar (2019) “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kullanılan Ders Kitaplarındaki Okuma Metinlerinde Atasözü ve Deyimlerin Dağılımı: Yedi İklim Örneği” adlı çalışmada Yedi İklim Türkçe (A1, A2, B1, B2, C1) ders kitaplarını incelemiş, B1 seviyesinde 174 deyim tespit etmişlerdir. Özkan (2017) “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarında Türk Kültür Öğeleri Olarak Atasözleri ve Deyimler” adlı çalışmada Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe, Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe ve Yedi İklim Türkçe ders kitaplarını incelemiş, Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe B1 ders kitabında 95 deyim tespit etmiştir. Mevcut çalışmada Uludağ Türkçe Öğretim Seti B1 ders kitabında ise 121 deyim yer almaktadır. Tekrar edilen deyimler de dâhil edildiğinde ders kitabında toplam 188 deyim bulunmaktadır. Bu bağlamda Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan ders kitapları ile Uludağ Türkçe Öğretim Seti B1 ders kitabı, deyim kullanımı açısından karşılaştırıldığında Uludağ Türkçe Öğretim Seti B1 ders kitabının en çok deyim kullanılan ders kitaplarından biri olduğu saptanmıştır.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi ile ilgili olarak hazırlanan B1 ders kitaplarında deyimlerin kullanımına dair Koparıcı (2019) tarafından yapılan “Yabancı Dil Olarak Türkçe B1 Seviyesinde Deyim Öğretimi / Öğrenimi” adlı çalışmada Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe B1, Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe B1 ve Yedi İklim Türkçe B1 ders kitaplarında yer alan deyimler incelenmiş, Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe B1 ders kitabında deyimler nicelik ve kullanım sıklığı bakımından yeterli görülmemiştir. Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe B1 ders kitabındaki metinlerde deyim kullanımının az olduğu ve son olarak Yedi İklim Türkçe B1 ders kitabında deyimlerle ilgili çalışmanın nicelik ve nitelik olarak az olduğu belirtilmiştir. Özyar (2021) ise “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Deyimler” adlı çalışmasında İstanbul Yabancılar İçin Türkçe ve Yedi İklim Türkçe ders kitabı ve çalışma kitaplarında yer alan deyimleri incelemiş ve çalışma sonucunda kitaplarda yer verilen deyimlerin sayıca az olduğunu belirtmiştir. Alan yazınındaki diğer çalışmaların karşılaştırılması ve elde edilen bulgulardan hareketle Uludağ Türkçe Öğretim Seti B1 ders kitabında yeterli ölçüde deyim kullanıldığı söylenebilir.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde B1 ders kitaplarında deyim kullanım sıklığı ile ilgili şu sonuçlara ulaşılmıştır: Göçen (2016) “Yabancılar İçin Hazırlanan Türkçe Ders Kitaplarındaki Söz Varlığı İle Türkçeyi Yabancı Dil Olarak Öğrenenlerin Yazılı Anlatımlarındaki Söz Varlığı” adlı

çalışmasında Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe, Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe ve İstanbul Yabancılar İçin Türkçe (A1, A2, B1, B2, C1) ders kitaplarını incelemiştir. Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe B1 ders kitabında “kapı açmak, can vermek, ışık tutmak, kulak vermek, mum gibi erimek” deyimlerinin kullanım sıklığının ikiden fazla olduğunu ve deyim kullanım sıklığının en fazla 6’ya ulaştığını ifade etmiştir. Göçen ilgili çalışmada Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe B1 ders kitabında kullanım sıklığı ikiden fazla olan deyimlerin “akla kararı seçmek, aklını çelmek, göze almak, ayak uydurmak, demir atmak, göz ardı etmek, göz önüne sermek, kafa yormak” deyimleri olduğunu ve deyim kullanım sıklığının en fazla 8’e ulaştığını belirlemiştir. İstanbul Yabancılar İçin Türkçe ders kitabında ise kullanım sıklığı birden fazla olan deyimlerin “arası açılmak, başı sıkışmak, elini sıcak sudan soğuk suya sokmamak, içini kemirmek, iş başa düşmek” deyimleri olduğunu belirten Göçen, kitapta deyim kullanım sıklığının en fazla 2’e ulaştığını saptamıştır. Nasuh (2019) “Yabancılar Türkçe Öğretimi Kitaplarında Dil Düzeylerine Göre Deyim ve Kalıp Söz Kullanımı” adlı çalışmasında Yedi İklim Türkçe ve İstanbul Yabancılar İçin Türkçe (A1, A2, B1, B2) ders kitaplarında yer alan kalıp sözleri ve deyimleri tespit etmiştir. Nasuh ilgili çalışmada Yedi İklim Türkçe B1 ders kitabında “türkü söylemek, yer almak, neden olmak, fotoğraf çekmek” İstanbul Yabancılar İçin Türkçe B1 ders kitabında ise “ısrar etmek, iyi gelmek” deyimlerinin kullanım sıklığı bakımından ön plana çıktığını ifade etmiştir. İlgili çalışmada deyimlerin kullanım sıklığı ise sayısal olarak ifade edilmemiştir. Uludağ Türkçe Öğretim Seti B1 ders kitabında kullanılan deyimlere bakıldığında deyim kullanım sıklığının en fazla 9’a ulaştığı görülmektedir. Uludağ Türkçe Öğretim Seti B1 ders kitabında “karar vermek (9) elde etmek (6), ziyaret etmek (5) , yer almak (5) , aklına gelmek (4), ortaya çıkmak (4), zorunda kalmak (4) ve bir araya gelmek (4)” en çok kullanılan deyimlerdir.

Bulgular bağlamında şu önerilerde bulunulabilir:

Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde deyimlerden ne ölçüde yararlanılması gerektiği ve hangi seviyede hangi deyimlerin öğretilmesiyle ilgili bir plan hazırlanabilir.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan ders kitaplarında yer alan deyimlerin ünitelere eşit oranda dağılımı yapılabilir.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi kapsamında hedef kitlenin deyimleri daha iyi anlamaları bakımından Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi ile ilgili hazırlanmış ders kitaplarında deyimlerin öğretilmesiyle ilgili hikâyelere, görsellere ve çeşitli etkinliklere daha fazla yer verilebilir.

Çalışmada Uludağ Türkçe Öğretim Seti B1 ders kitabında yer alan deyimler incelenmiştir. Benzer çalışmalarda Uludağ Türkçe Öğretim Setinin diğer seviyeleri incelenebilir.

Kaynaklar

- Akgün, E. (2020). İstanbul yabancılar için Türkçe B1 ders ve çalışma kitaplarındaki deyim ve atasözleri varlığı. *Uluslararası Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Dergisi*, 3(2), 111-146.
- Aksan, D. (2007). *Her yönüyle dil (Ana çizgileriyle dilbilim)*. Türk Dil Kurumu.
- Alyılmaz, C. (2003). Türkçede fiil deyimleri ve öğretimi üzerine. *Türk Dili*, (620), 148-156.
- Alyılmaz, C. (2010). Türkçe öğretiminin sorunları. *Turkish Studies*, 5(3), 728-749.
- Alyılmaz, S. (2018). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde hedef kitlenin / “öğrenen”in önemi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 7(4), 2452-2463.
- Arslan, N. (2014). *Yabancılar Türkçe öğretimi ders kitaplarında söz varlığı unsurlarının incelenmesi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Karadeniz Teknik Üniversitesi.

- Byram, M., & Morgan, C. (1994) *Teaching-and-learning language and culture*. Clevedon: Multilingual Matters.
- CEFR. (2020). *Common european framework of reference for languages: learning, teaching, assessment companion volume with new descriptors*. Council of Europe.
- Çakmak, C. (2019). Yedi İklim Türkçe öğretim setinin (A1-A2) kültür aktarımı açısından değerlendirilmesi. *Journal of International Social Research*, 12(65), 756-763.
- Çangal, Ö. (2012). Yabancılar Türkçe öğretiminde kültür taşıyıcısı olarak türküler. *Gazi Üniversitesi Türkçe Araştırmaları Akademik Öğrenci Dergisi*, 2(2), 9-20.
- Göçen, G. (2016). *Yabancılar için hazırlanan Türkçe ders kitaplarındaki söz varlığı ile Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin yazılı anlatımlarındaki söz varlığı* [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Sakarya Üniversitesi.
- Gün, M., & İkizçınar, B. (2019). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarındaki okuma metinlerinde atasözü ve deyimlerin dağılımı: Yedi İklim örneği. *International Journal of Language Academy*. 7/3, 214- 233.
- Hamidov, H. (2002). Türkçede insan ilişkileriyle ilgili deyimler. *Türk Dili Dergisi*, (610), 58-60.
- Koparıcı, I. F. (2019). *Yabancı dil olarak Türkçe B1 seviyesinde deyim öğretimi / öğrenimi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Milosavljević, M., & Eroğlu, S. (2022). Yedi İklim Yabancılar İçin Türkçe ve Ucimo Srpski 1 temel düzey ders kitaplarında kültürel unsurlar. *Uluslararası İnsan ve Sanat Araştırmaları Dergisi*, 8(1), 27-41.
- Nasuh, Y. (2019). *Yabancılar Türkçe öğretimi kitaplarında dil düzeylerine göre deyim ve kalıp söz kullanımı* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Çanakkale 18 Mart Üniversitesi.
- Özkan, E. (2017). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ders kitaplarında Türk kültür öğeleri olarak atasözleri ve deyimler. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 4 /10, 295-300.
- Özyar, B. (2021). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde deyimler* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Şahin, H., & Baştürk, Ş., & Özlem, G., & Hamaratlı, E., & Özkan, A. (Ed.). (2023). *Uludağ Türkçe öğretim seti B1 ders kitabı*. Bursa: Bursa Detay Copy Matbaa & Yayıncılık.
- TDK. (1949). *Dilbilim terimleri sözlüğü*. Türk Dil Kurumu.
- TDK. (2009). *Türkçe sözlük*. Türk Dil Kurumu.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.
- Zorpuzan, S. (2018). *Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan kitaplardaki kalıp söz ve deyim varlığı* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi.

Extended Abstract

Idioms are a reflection of a nation's outlook on life, the characteristics that make up a society, and its worldviews. They are an oral heritage embedded in the language passed down from generation to generation. Because Turkish is structurally conducive to the use of idioms, it contains numerous idioms. Idioms demonstrate a language's rich vocabulary.

Language teaching is also cultural teaching. Teaching idioms, which are a reflection of culture, is crucial for understanding and learning the culture of the target language. Including idioms in teaching Turkish as a foreign language will positively impact the daily lives of the target audience. Learning idioms will help alleviate communication problems in the target audience's daily lives to a certain extent. Using idioms will allow the target audience to better master the language and acquire different thinking skills.

It's safe to say that textbooks are the primary materials used in teaching Turkish as a foreign language. Textbooks should incorporate cultural values as well as grammatical elements. Textbooks designed for teaching Turkish as a foreign language should include cultural and related elements. One of these cultural elements is idioms. The idioms in textbooks reinforce the target audience's ability to use idioms correctly and appropriately. This will facilitate learning idioms.

The Common European Framework of Reference for Languages states:

“Can use a wide range of simple language structures to deal with many situations likely to arise while travelling. Can participate in spontaneous conversation on familiar topics and express personal opinions and exchange information on familiar topics of personal interest or related to everyday life (e.g., family, hobbies, work, travel, and current events). Can follow clearly spoken speech/signals addressed to him/her in everyday conversation, but may occasionally need to ask for the repetition of certain words/signs and phrases (CEFR, 2020, p. 77-78).”

The objectives include “Can follow most of what is said in his/her field, provided that the interlocutors avoid excessive idiomatic use and pronounce it clearly. Can clearly present a point of view but has difficulty entering into discussion (CEFR, 2020, p. 81).” In line with these objectives, it would be appropriate to examine the B1 level textbook prepared for teaching Turkish as a foreign language. In this context, the idioms in the Uludağ Turkish Teaching Set B1 textbook prepared for teaching Turkish as a foreign language were examined. The study sought to answer the following questions:

What are the idioms in the Uludağ Turkish Teaching Set B1 textbook?

What are the idioms repeated in the units in the Uludağ Turkish Teaching Set B1 textbook?

What are the most frequently used idioms in the units in the Uludağ Turkish Teaching Set B1 textbook?

Document analysis, a qualitative research method, was used in the study. Idioms were identified and tabulated using the document review method. The data source for the study was the Uludağ Turkish Teaching Set B1 textbook. The research was limited to the textbook. Furthermore, the reading passages, listening passages, writing and speaking skills, and activities in the textbook were examined. The workbook and other supplementary books were excluded from the scope. Idioms in the Uludağ Turkish Teaching Set B1 textbook were categorized as follows: their meanings, the text or work title in which the idiom appears, page number, field, idiom, sentence in which it appears, and its meaning. Idioms were written in the order of the text in the textbook. The Turkish Language Association's online dictionary was used to determine the meanings of the idioms.

The findings of the study are as follows:

The Uludağ Turkish Teaching Set B1 textbook contains 121 idioms. Including the repeated idioms, the textbook contains a total of 188 idioms. In this context, when comparing textbooks used in teaching Turkish as a foreign language with the Uludağ Turkish Teaching Set B1 textbook in terms of

idiom use, it was determined that the Uludağ Turkish Teaching Set B1 textbook was one of the textbooks with the highest number of idioms.

When we look at the idioms used in the Uludağ Turkish Teaching Set B1 textbook, we see that the frequency of idiom use reaches a maximum of 9. The most frequently used idioms in the Uludağ Turkish Teaching Set B1 textbook are “ to decide (9), to obtain (6), to visit (5), to take part (5), to come to mind (4), to appear (4), to be forced (4) and to come together (4)”.

The study determined that the highest use of idioms occurred in Unit 3. In the Uludağ Turkish Teaching Set B1 textbook, the use of idioms in Unit 1 is less than in the other units. It can be said that the Uludağ Turkish Teaching Set B1 textbook uses a sufficient number of idioms. The following recommendations can be made as a result of the analysis:

A plan can be developed to determine the extent to which idioms should be used in teaching Turkish as a foreign language and which idioms should be taught at which level.

Idioms in textbooks used in teaching Turkish as a foreign language can be distributed equally across units. To better understand idioms within the context of teaching Turkish as a foreign language, more stories, visuals, and various activities related to teaching idioms can be included in textbooks prepared for teaching Turkish as a foreign language.

This study examined the idioms in the Uludağ Turkish Teaching Set B1 textbook. Similar studies can examine other levels of the Uludağ Turkish Teaching Set.